Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Femte Afdeling)

8. juni 2017 *

»Præjudiciel forelæggelse — område med frihed, sikkerhed og retfærdighed — insolvensbehandling — forordning (EF) nr. 1346/2000 — artikel 4 og 13 — handlinger, som er til skade for alle kreditorerne — betingelser, hvorunder den omhandlede handling kan anfægtes — handling undergivet lovgivningen i en anden medlemsstat end den, hvor insolvensbehandlingen er indledt — handling, der ikke kan anfægtes på grundlag af denne lovgivning — forordning (EF) nr. 593/2008 — artikel 3, stk. 3 — lovgivning valgt af parterne — lokalisering af alle elementer med relevans for sagen i den stat, hvor insolvensbehandlingen er indledt — betydning«

I sag C-54/16,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF indgivet af Tribunale Ordinario di Venezia (retten i Venedig, Italien) ved afgørelse af 7. januar 2016, indgået til Domstolen den 29. januar 2016, i sagen

Vinyls Italia SpA, under likvidation

mod

Mediterranea di Navigazione SpA,

har

DOMSTOLEN (Femte Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, J. L. da Cruz Vilaça, og dommerne M. Berger (refererende dommer), A. Borg Barthet, E. Levits og F. Biltgen,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitssekretær: fuldmægtig M. Aleksejev,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 1. december 2016,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Vinyls Italia SpA, under likvidation, ved avvocati S. Girotto, F. Marrella og M. Pizzigati,

— Mediterranea di Navigazione SpA ved avvocati M. Maresca, F. Campodonico, L. Fabro og G. Duca,

— den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, først bistået af avvocato dello Stato D. Del Gaizo, derefter af avvocato dello Stato P. Pucciariello,

* Processprog: italiensk.

— den græske regering ved E. Zisi og S. Charitaki, som befuldmægtigede,

— Europa-Kommissionen ved E. Montaguti, M. Heller og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 2. marts 2017,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 13 i Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om insolvensbehandling (EFT 2000, L 160, s. 1, berigtiget i EUT 2014, L 350, s. 15).

2 Denne anmodning er blevet indgivet i forbindelse med en tvist mellem Vinyls Italia SpA, under likvidation, og Mediterranea di Navigazione (herefter »Mediterranea«) vedrørende en omstødelsessag med henblik på sidstnævnte selskabs tilbagebetaling af beløb, som førstnævnte selskab havde betalt dette i de sidste seks måneder forud for konkurserklæringen.

Retsforskrifter

Romkonventionen

3 Artikel 3, stk. 1, i konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, åbnet for undertegnelse i Rom den 19. juni 1980 (EFT 1980, L 266, s. 1, herefter »Romkonventionen«), bestemmer:

»En aftale er underkastet den lov, som parterne har vedtaget. Lovvalget skal være udtrykkeligt eller fremgå med rimelig sikkerhed af kontraktens bestemmelser eller omstændighederne i øvrigt […]«

4 Artikel 2 i første protokol om De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af Romkonventionen (EFT 1989, L 48, s. 1) opregner de retter i medlemsstaterne, der kan anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse om et spørgsmål, der rejses under en retssag ved disse, og som vedrører fortolkningen af denne konvention. For så vidt angår Den Italienske Republik er denne mulighed forbeholdt la Corte suprema di cassazione (kassationsdomstolen) og il Consiglio di Stato (den øverste domstol i forvaltningsretlige sager).

EU-retten

Forordning nr. 1346/2000

5 Følgende fremgår af 23. og 24. betragtning til forordning nr. 1346/2000:

»(23) Denne forordning bør for de sagsområder, den dækker, fastlægge ensartede lovvalgsregler, som på deres anvendelsesområde træder i stedet for de nationale internationalprivatretlige regler. Medmindre andet er fastsat, bør lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes (lex concursus), anvendes. Denne lovvalgsregel bør gælde både for hovedinsolvensbehandlingen og for territoriale insolvensbehandlinger. Lex concursus fastsætter

alle insolvensbehandlingens virkninger, såvel de processuelle som de materielle, for de berørte personer og de berørte retsforhold. Den fastsætter alle betingelserne for en insolvensbehandlings indledning, afvikling og afslutning.

(24) Den automatiske anerkendelse af en insolvensbehandling, som almindeligvis er underlagt lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes, kan kollidere med de regler, som gælder for transaktioner, der foretages i andre medlemsstater. Til beskyttelse af berettigede forventninger og omsætningssikkerheden i andre medlemsstater end den, hvor insolvensbehandlingen er indledt, bør der fastsættes bestemmelser om en række undtagelser fra denne hovedregel.«

6 Artikel 4 i den nævnte forordning nr. 1346/2000 bestemmer:

»1. Medmindre andet er fastsat i denne forordning, er det konkurslovgivningen i den medlemsstat, på hvis område insolvensbehandlingen indledes, der gælder for insolvensbehandlingen og dens virkninger.

2. Lovgivningen i den medlemsstat, hvor insolvensbehandlingen indledes, er bestemmende for betingelserne for insolvensbehandlingens indledning og afslutning samt for dens forløb. Lovgivning bestemmer navnlig:

[…]

m) reglerne for, at retshandler, som er til skade for alle kreditorerne, er ugyldige i sig selv, kan omstødes eller kan anfægtes.«

7 Artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 har følgende ordlyd:

»Artikel 4, stk. 2, litra m), finder ikke anvendelse, når den, der har nydt godt af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, kan godtgøre:

— at nævnte handling er undergivet lovgivningen i en anden medlemsstat end den, hvor insolvensbehandlingen er indledt,

og

— at denne lovgivning i det pågældende tilfælde ikke åbner nogen mulighed for at anfægte denne handling.«

Rom I-forordningen

8 Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT 2008, L 177, s. 6, herefter »Rom I-forordningen«) fastsætter i artikel 1, stk. 1, første afsnit:

»Denne forordning finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser på det civil- og handelsretlige område i situationer, hvor der skal foretages et lovvalg.«

9 Rom I-forordningens artikel 3 med overskriften »Aftalt lovvalg« bestemmer i stk. 1 og 3:

»1. En aftale er underlagt den lov, som parterne har vedtaget. Lovvalget skal være udtrykkeligt eller klart fremgå af aftalens bestemmelser eller omstændighederne i øvrigt. Parternes lovvalg kan omfatte hele aftalen eller kun en del deraf.

[…]

3. Er alle andre elementer med relevans for sagen på det tidspunkt, hvor valget foretages, lokaliseret i et andet land end det land, hvis lov er valgt, kan parternes lovvalg ikke medføre tilsidesættelse af de regler i dette andet lands lovbestemmelser, som ikke kan fraviges ved aftale.«

Italiensk ret

10 Artikel 67, stk. 2, i legge fallimentare (konkursloven), der blev godkendt ved regio decreto nr. 267 (kongeligt dekret nr. 267) af 16. marts 1942 (GURI nr. 81, af 6.4.1942), bestemmer:

»Såfremt kurator godtgør, at modparten var bekendt med debitors insolvenssituation, kan omstødelsen også omfatte betalinger af opgjort og forfalden gæld, retshandler mod vederlag og retshandler om stiftelse af et krav med forrang, herunder fra tredjemænd, som er stiftet i samme periode, hvis disse retshandler har fundet sted i de sidste seks måneder forud for konkurserklæringen.«

11 Artikel 167 i codice di procedura civile (den civile retsplejelov, herefter »CPC«) har følgende ordlyd:

»Sagsøgte skal i sit svarskrift anføre alle sine anbringender og derved tage stilling til de faktiske omstændigheder, som sagsøgeren støtter sin begæring på, angive sine personlige data, sit skatteregistreringsnummer, de beviser, som sagsøgte har til hensigt at støtte sig på, og de dokumenter, som den pågældende vedlægger sagsakterne, samt formulere sine påstande.

Sagsøgte skal fremsætte eventuelle modkrav og processuelle og materielle indsigelser, som retten ikke kan tage hensyn til af egen drift, idet rettighederne ellers fortabes […]«

12 CPC's artikel 183 bestemmer:

»Under det første retsmøde […]

[…] kan parterne præcisere og ændre de allerede formulerede krav, indsigelser og påstande.

[…]

Hvis det er påkrævet, kan retten fastsætte følgende præklusionsfrister for parterne:

1) en frist på yderligere 30 dage til indgivelse af processkrifter begrænset til præciseringer eller ændringer af allerede anførte krav, indsigelser og påstande;

[…]

3) en frist på yderligere 20 dage til fremførelse af modbeviser.«

Det Forenede Kongeriges ret

13 Section 239 (2) og (3) i Insolvency Act 1986 (konkursloven af 1986, herefter »IA 1986«), der gælder i England og Wales, fastsætter:

»2. Såfremt selskabet på det relevante tidspunkt [som defineret ved IA 1986] har begunstiget en person, kan kurator for retten fremsætte begæring om, at retten vedtager en foranstaltning på grundlag af nærværende section.

3. I overensstemmelse med nedenstående bestemmelser vedtager den ret, der skal behandle denne begæring, den foranstaltning, som den finder passende, med henblik på at genoprette situationen, således som den ville være, hvis selskabet ikke havde foretaget den nævnte begunstigelse.

[…]«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

14 Tvisten i hovedsagen, der verserer ved Tribunale Ordinario di Venezia (retten i Venedig, Italien), mellem Vinyls Italia under likvidation, som har hjemsted i Venedig, og Mediterranea, der har hjemsted i Ravenna (Italien), vedrører en påstand om omstødelse af to betalinger (herefter de »omtvistede betalinger«), som blev foretaget ved gennemførelse af en time-charterkontrakt, der blev indgået den 11. marts 2008, hvis gyldighed blev forlænget ved en tillægskontrakt af 9. december 2009. Disse betalinger til et samlet beløb på 447 740,27 EUR var blevet foretaget af Vinyls Italia til Mediterranea, før det første af disse selskaber blev sat under ekstraordinær administration, der efterfølgende førte til dets konkurs.

15 Inden for rammerne af tvisten i hovedsagen har Vinyls Italilias kurator gjort gældende, at de omtvistede betalinger er blevet foretaget for sent i forhold til de kontraktmæssige frister, på et tidspunkt, hvor det var velkendt, at dette selskab var insolvent, og at disse betalinger kunne omstødes i overensstemmelse med konkurslovens artikel 67, stk. 2.

16 Mediterraniea har modsat sig omstødelsen af de omtvistede betalinger og har gjort gældende, at disse er blevet foretaget ved gennemførelse af en kontrakt, som parterne har valgt at underlægge engelsk lovgivning. Ifølge denne lovgivning, der er afgørende i medfør af artikel 13 i forordning nr. 1346/2000, kan de omtvistede betalinger ikke anfægtes. Til støtte for denne argumentation har Mediterranea fremlagt en erklæring på tro og love fra en advokat, der er etableret i Det Forenede Kongerige, som fastslår, at engelsk lovgivning i det foreliggende tilfælde ikke tillader, at de omtvistede betalinger omstødes.

17 Vinyls Italia er derimod af den opfattelse, at artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 fastsætter en processuel indsigelse. Imidlertid kan sidstnævnte som sådan ikke rejses ex officio af retten, men skal rejses af den berørte part inden for den frist, der er fastsat i den processuelle lovgivning i den medlemsstat, som den ret, der skal behandle omstødelsessagen, henhører under. I det foreliggende tilfælde er denne indsigelse blevet rejst for sent.

18 Den forelæggende ret har indledningsvis anført, at i henhold til artikel 4, stk. 2, litra m), i forordning nr. 1346/2000 er de anvendelige regler, der vedrører spørgsmålet, om handlinger, som er til skade for alle kreditorerne, er ugyldige i sig selv, kan omstødes eller kan anfægtes, de regler, der er fastsat ved lex fori concursus, dvs. bestemmelserne i italiensk lovgivning vedrørende insolvens, i det foreliggende tilfælde konkurslovens artikel 67, stk. 2. Denne bestemmelse gør det muligt at omstøde de omtvistede betalinger, hvis Mediterranae havde kendskab til Vinyls Italias insolvens på det tidspunkt, hvor disse blev foretaget.

19 Denne ret har derimod anført, at i henhold til artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 finder forordningens artikel 4, stk. 2, litra m), ikke anvendelse, når den, der har nydt godt af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, kan godtgøre, at nævnte handling er undergivet lovgivningen i en anden medlemsstat end den, hvor insolvensbehandlingen er indledt, og at denne lovgivning i det pågældende tilfælde ikke åbner nogen mulighed for at anfægte denne handling. Den forelæggende ret har præciseret, at hvis Mediterranae har rejst indsigelse i denne retning, har selskabet gjort det efter udløbet af de frister, der er fastsat ved den italienske processuelle lovgivning for at rejse »processuelle indsigelser« som omhandlet i denne lovgivning.

20 Den forelæggende ret har herefter bemærket, at den klausul i kontrakten, som underlægger den i hovedsagen omhandlede kontrakt engelsk ret, kunne henhøre under anvendelsesområdet for Rom I-forordningen. Denne forordning vedrører imidlertid i overensstemmelse med dennes artikel 1, stk. 1, »situationer, hvor der skal foretages et lovvalg«, og der fastsættes i forordningens artikel 3, stk. 3, grænser for virkningerne af en lov, som parterne har vedtaget. Det fremgår imidlertid ikke klart, at der i den i hovedsagen omhandlede situation skal foretages et lovvalg. Denne vedrører nemlig en time-charterkontrakt indgået i Italien mellem to selskaber i henhold til italiensk lovgivning, hvis hjemsteder er beliggende i denne medlemsstat, om transport af kemiske stoffer foretaget af både, der fører italienske flag. Den nævnte kontrakt er dog affattet på engelsk og omfatter en klausul om valg af engelsk ret, og en klausul, der tillægger London Maritime Arbitrators Association (forening i London af voldgiftsmænd i søretlige sager) kompetence.

21 Endelig fremgår det ifølge den forelæggende ret af den erklæring på tro og love, som Mediterranea har fremlagt i tvisten i hovedsagen, at engelsk ret ikke generelt og abstrakt udelukker enhver mulighed for at anfægte de omtvistede betalinger, men underlægger denne mulighed materielle betingelser, der er forskellige fra dem, der er fastsat ved lex fori concursus. Section 239 (2) i IA 1986 kræver nemlig af kurator, at denne fremlægger bevis for debitors særlige vilje til at begunstige den kreditor, der modtager betalingen, og ikke bevis for kreditors kendskab til debitors insolvens.

22 På denne baggrund har Tribunale Ordinario di Venezia (retten i Venedig, Italien) besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Indebærer den mulighed for at »godtgøre«, som er indrømmet den, der har nydt godt af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, ifølge artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 for at modsætte sig anfægtelsen af denne handling i henhold til bestemmelserne i lex fori concursus, at den [berørte] part skal fremsætte en processuel indsigelse i snæver betydning inden udløbet af den i domslandets lovgivning fastlagte frist, påberåbe sig undtagelsesbestemmelsen i forordningen og godtgøre, at de to betingelser i den nævnte bestemmelse er opfyldt? Eller finder artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 anvendelse, såfremt den [berørte] part har påberåbt sig den omhandlede bestemmelse under sagen, også efter udløbet af den i domslandets lov fastlagte frist for fremsættelse af processuelle indsigelser, eller kan indsigelsen også konstateres af retten af egen drift, forudsat at den [berørte] part har godtgjort, at den skadelige handling er undergivet lex causae i en anden medlemsstat, hvis lovgivning i det pågældende tilfælde ikke åbner nogen mulighed for at anfægte denne handling?

2) Skal henvisningen i artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 til bestemmelserne i lex causae med henblik på at fastlægge, hvorvidt »denne lovgivning i det pågældende tilfælde ikke åbner nogen mulighed for at anfægte denne handling«, fortolkes således, at den part, som har bevisbyrden, skal godtgøre, at lex causae i den konkrete situation ikke på et generelt og abstrakt plan fastlægger retsmidler til at anfægte en angiveligt skadelig handling som den i sagen omhandlede – betaling af en kontraktmæssig gæld – eller således, at den part, som har bevisbyrden, skal godtgøre, at i det omfang en sådan form for handling kan anfægtes i henhold til lex causae, er de materielle betingelser – der afviger fra dem i lex fori concursus – ikke opfyldt, for at anfægtelsen kan tages til følge i den verserende sag?

3) Kan den ved artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 indførte undtagelsesordning – henset til formålet med bestemmelsen, dvs. at beskytte parternes ikke culpøse forventning om, at handlingen i henhold til lex causae er uomstødelig – finde anvendelse også i det tilfælde, hvor kontraktparterne har hjemsted i én og samme medlemsstat, hvis lovgivning forventes at blive lex fori concursus i tilfælde af en af parternes insolvens, men parterne ved en klausul om valg af lovgivningen i en anden medlemsstat undtager omstødelse af handlinger til gennemførelse af den omhandlede kontrakt fra anvendelsen af ufravigelige regler i lex fori concursus, hvis formål er at beskytte princippet om kreditorernes ligestilling, hvilket i tilfælde af senere indtrådt insolvens er til skade for alle kreditorerne?

4) Skal artikel 1, stk. 1, i [Rom I-forordningen] fortolkes således, at »situationer, hvor der skal foretages et lovvalg«, med hensyn til forordningens anvendelse også omfatter det tilfælde, hvor en time-charterkontrakt indgås i en medlemsstat af selskaber med hjemsted i denne medlemsstat, men indeholder en klausul om valg af lovgivningen i en anden medlemsstat?

5) Såfremt [det fjerde] spørgsmål […] besvares bekræftende, skal [Rom I-forordningens] artikel 3, stk. 3, […] sammenholdt med artikel 13 i forordning nr. 1346/2000, da fortolkes således, at parternes valg af, at en kontrakt undergives lovgivningen i en anden medlemsstat end den, hvor »alle andre elementer med relevans for sagen« er lokaliseret, ikke berører anvendelsen af ufravigelige regler i den sidstnævnte medlemsstats lovgivning, der i egenskab af lex fori concursus finder anvendelse på muligheden for at anfægte handlinger [foretaget] før insolvensen, som er til skade for alle kreditorerne, og således har forrang for undtagelsesbestemmelsen i artikel 13 i forordning nr. 1346/2000?«

De præjudicielle spørgsmål

Det første spørgsmål

23 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 skal fortolkes således, at den pålægger den, der nyder godt af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, for at modsætte sig en sag med henblik på omstødelse af denne handling efter lex fori concursus at rejse en processuel indsigelse i den form og inden for de frister, der er fastsat i den processuelle lovgivning i den medlemsstat, på hvis område tvisten verserer, eller om artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 også kan anvendes ex officio af den ret, der skal behandle sagen, i givet fald efter udløbet af den frist, der er fastsat for den berørte part.

24 Det bemærkes indledningsvis, at i henhold til artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 finder denne forordnings artikel 4, stk. 2, litra m), ikke anvendelse, når den, der har nydt godt af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, kan godtgøre, at nævnte handling er undergivet lovgivningen i en anden medlemsstat end den, hvor insolvensbehandlingen er indledt (herefter »lex causae«), og at lex causae i det pågældende tilfælde ikke åbner nogen mulighed for at anfægte denne handling.

25 Som Domstolen har fastslået, regulerer artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 udtrykkeligt fordelingen af bevisbyrden, men den indeholder ikke nogen bestemmelser vedrørende de mere specifikke processuelle aspekter. Bestemmelsen indeholder således ingen bestemmelser vedrørende bl.a. bevisoptagelse, hvilke bevismidler der kan gøres gældende ved den kompetente nationale ret, eller hvilke principper der regulerer denne rets vurdering af beviskraften af de beviser, der er forelagt for den (dom af 15.10.2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, præmis 27). Det samme gælder andre processuelle aspekter, som bl.a. formen og fristen for at påberåbe sig nævnte artikel inden for rammerne af en tvist.

26 Det fremgår imidlertid af fast retspraksis, at når der i EU-retten ikke er foretaget en harmonisering af disse regler, tilkommer det i medfør af princippet om procesautonomi hver enkelt medlemsstat i sin interne retsorden at fastsætte sådanne bestemmelser, dog på den betingelse, at disse ikke må være mindre gunstige end dem, som regulerer tilsvarende situationer, der er underlagt den nationale lovgivning (ækvivalensprincippet), og at de i praksis ikke umuliggør eller uforholdsmæssigt vanskeliggør udøvelsen af rettigheder, der er tillagt ved EU-retten (effektivitetsprincippet) (dom af 15.10.2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, præmis 28 og den deri nævnte retspraksis).

27 Det følger heraf, at formen og fristerne for at påberåbe sig artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 inden for rammerne af en sag om omstødelse ifølge de regler, der er fastsat ved lex fori concursus, af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, og spørgsmålet om, hvorvidt den ret, der skal behandle denne sag, ex officio kan anvende denne artikel, henhører under den processuelle lovgivning i den medlemsstat, på hvis område den nævnte tvist verserer.

28 Det forhold, at den undtagelsesordning, der er indført i artikel 13 i forordning nr. 1346/2000, også omfatter de forældelsesfrister, frister for anlæggelse af omstødelsessager og præklusionsfrister, der er fastsat i lex causae, således som Domstolen udtalte i dom af 16. april 2015, Lutz (C-557/13, EU:C:2015:227, præmis 49), kan ikke rejse tvivl om denne konklusion.

29 Det resultat, som Domstolen nåede frem til i den dom, der er nævnt i den foregående præmis, hviler nemlig på den betragtning, at artikel 4 og 13 i forordning nr. 1346/2000 udgør en lex specialis i forhold til de andre tekster, der regulerer medlemsstaternes internationale privatret, navnlig i forhold til Rom I-forordningen, og skal fortolkes i lyset af de formål, der forfølges med forordning nr. 1346/2000 (jf. i denne retning dom af 16.4.2015, Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, præmis 46).

30 Hvad særligt angår det formål, der forfølges med artikel 13 i forordning nr. 1346/2000, følger det af retspraksis, at denne artikel tilsigter at beskytte den berettigede forventning for den, der har nydt godt af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, ved at fastsætte, at denne handling fortsat reguleres af den lovgivning, der fandt anvendelse på tidspunktet for gennemførelse af handlingen, nemlig lex causae, også efter indledningen af insolvensbehandlingen (dom af 15.10.2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, præmis 19).

31 Under disse omstændigheder skal det fastslås, at hverken ordlyden af eller de formål, der forfølges med artikel 13 i forordning nr. 1346/2000, gør det muligt at antage, at formen for og fristen, inden for hvilken en part skal påberåbe sig denne artikel inden for rammen af en retslig procedure, afgøres af lex causae. Forordning nr. 1346/2000 og navnlig dennes artikel 13 tilsigter nemlig ikke at beskytte borgeren mod den sædvanlige risiko for at skulle forsvare sig inden for rammerne af en sådan procedure – uanset om det sker ved retterne i den medlemsstat, på hvis område den berørte person bor eller ved en anden medlemsstats retter – og følgelig heller ikke mod den processuelle lovgivning, som den kompetente ret anvender.

32 Det skal følgelig fastslås, at en national ordning som CPC's artikel 167, der i det væsentlige fastsætter, at sagsøgte i sit svarskrift, da den pågældende ellers fortaber sine rettigheder, skal påberåbe sig alle anbringender og rejse mulige processuelle og materielle indsigelser, som ikke kan rejses ex officio – idet denne artikel skal sammenholdes med CPC's artikel 183, der fastsætter, at parterne dog kan præcisere og ændre kravene, indsigelserne og påstandene i det første retsmøde – på den betingelse, at de i nærværende doms præmis 26 anførte principper om ækvivalens og effektivitet overholdes, kan anvendes under en tvist vedrørende en omstødelsessag som omhandlet i artikel 4, stk. 2, litra m), i forordning nr. 1346/2000, og i forbindelse med hvilken denne forordnings artikel 13 er påberåbt.

33 Det første spørgsmål skal følgelig besvares med, at artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 skal fortolkes således, at spørgsmålet om, i hvilken form og inden for hvilken frist den, der nyder godt af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, skal rejse en indsigelse i medfør af denne artikel for at modsætte sig en sag med henblik på omstødelse af denne handling efter lex fori concursus, og spørgsmålet om, hvorvidt denne artikel også kan anvendes ex officio af den kompetente ret i givet fald efter udløbet af den frist, der er fastsat for den berørte part, henhører under den processuelle lovgivning i den medlemsstat, på hvis område sagen verserer. Denne lovgivning må imidlertid ikke være mindre gunstig end den, som regulerer tilsvarende situationer, der er underlagt den nationale lovgivning (ækvivalensprincippet), og den må i praksis ikke umuliggøre eller uforholdsmæssigt vanskeliggøre udøvelsen af rettigheder, der er tillagt ved EU-retten (effektivitetsprincippet), hvilket det påhviler den forelæggende ret at efterprøve.

Det andet spørgsmål

34 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 skal fortolkes således, at den part, som har bevisbyrden, skal godtgøre, at lex causae i den konkrete situation ikke generelt og abstrakt fastsætter retsmidler til at anfægte en angiveligt skadelig handling, eller således, at denne part, når en sådan form for handling kan anfægtes i henhold til lex causae, skal godtgøre, at de betingelser, der kræves for, at et søgsmål anlagt til prøvelse af denne handling kan tages til følge, og som afviger fra dem, der er fastsat ved lex fori concursus, konkret ikke er opfyldt.

35 Indledningsvis bemærkes, at Domstolen i denne henseende har udtalt, at det fremgår klart af det formål, der forfølges med artikel 13 i forordning nr. 1346/2000, således som det er anført i nærværende doms præmis 30, at anvendelsen af denne artikel kræver, at der tages hensyn til alle omstændigheder i sagen. Der kan således ikke gælde en berettiget forventning med henvisning til, at gyldigheden af en handling efter indledningen af en insolvensbehandling vil blive vurderet på en måde, hvor der ses bort fra disse omstændigheder, skønt de, hvis der ikke var indledt en sådan procedure, skulle have været taget i betragtning (dom af 15.10.2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, præmis 20).

36 Domstolen har endvidere udtalt, at forpligtelsen til at fortolke undtagelsen i forordningens artikel 13 strengt er til hinder for en vid fortolkning af bestemmelsens rækkevidde, som ville gøre det muligt for den, der har nydt godt af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, at undslippe anvendelsen af lex fori concursus ved alene rent abstrakt at påberåbe sig den omstændighed, at den pågældende handling ikke kan anfægtes på grundlag af en bestemmelse i lex causae (dom af 15.10.2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, præmis 21).

37 Endelig har Domstolen fastslået, at det med henblik på anvendelsen af artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 og i tilfælde af, at sagsøgte i et søgsmål om ugyldighed i sig selv, omstødelse eller anfægtelse af en handling påberåber sig en lex causa-bestemmelse, hvorefter denne handling alene kan anfægtes under de omstændigheder, der er fastsat i den pågældende bestemmelse, er denne sagsøgte, der skal gøre fraværet af disse omstændigheder gældende og føre bevis herfor (dom af 15.10.2015, Nike European Operations Netherlands, C-310/14, EU:C:2015:690, præmis 31).

38 Domstolen har følgelig implicit udelukket en fortolkning, hvorefter den nævnte sagsøgte skal godtgøre, at lex causae ikke generelt og abstrakt fastlægger nogen retsmidler til at anfægte den pågældende handling; en sådan fortolkning ville i øvrigt være uforholdsmæssig snæver, henset til det forhold, at sådanne retsmidler praktisk talt altid findes, i det mindste abstrakt, og den ville således fratage artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 dens effektive virkning.

39 Henset til ovenstående betragtninger skal det andet spørgsmål besvares med, at artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 skal fortolkes således, at den part, som har bevisbyrden, når lex causae gør det muligt at anfægte en angiveligt skadelig handling, skal godtgøre, at de betingelser, der kræves for, at et søgsmål anlagt til prøvelse af denne handling kan tages til følge, og som afviger fra dem, der er fastsat ved lex fori concursus, konkret ikke er opfyldt.

Det tredje til det femte spørgsmål

40 Det tredje til det femte spørgsmål, der skal behandles samlet, vedrører i det væsentlige fortolkningen af artikel 13 i forordning nr. 1346/2000, navnlig for så vidt angår muligheden for at påberåbe sig denne bestemmelse i det tilfælde, der er fastsat i artikel 3, stk. 3, i Rom I-forordningen, dvs. når alle elementerne i den omhandlede situation mellem parterne i en kontrakt er lokaliseret i et andet land end det, hvis lov de nævnte parter har vedtaget.

41 Det skal indledningsvis bemærkes, at Rom I-forordningen i medfør af dennes artikel 28 finder anvendelse på kontrakter indgået efter den 17. december 2009. Som det fremgår af de oplysninger, som Domstolen råder over, er den kontrakt, der regulerer de i tvisten i hovedsagen omhandlede betalinger, blevet indgået den 11. marts 2008, og dens gyldighed er blevet forlænget ved en tillægskontrakt af 9. december 2009.

42 Det følger heraf, at Rom I-forordningen ikke finder anvendelse på tvisten i hovedsagen.

43 Under disse betingelser, og eftersom den forelæggende ret i medfør af artikel 2 i første protokol om De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af Romkonventionen ikke har kompetence til at stille Domstolen et spørgsmål vedrørende fortolkningen af denne konvention, vedrører nærværende dom kun Rom I-forordningen, for så vidt som en sådan forelæggelse gør det muligt at præcisere anvendelsesområdet for artikel 13 i forordning nr. 1346/2000.

44 Henset til disse betragtninger skal det tredje til det femte spørgsmål omformuleres således, at det hermed tilsigtes oplyst, om artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 med føje kan påberåbes, når parterne i en kontrakt, der har deres hjemsted i én og samme medlemsstat, på hvis område alle de andre relevante elementer i den pågældende situation ligeledes er lokaliseret, for denne kontrakt har valgt en anden medlemsstats lovgivning som anvendelig lovgivning.

45 I denne henseende er det en velkendt kendsgerning i den internationale handel, at parterne i en kontrakt ofte gør brug af muligheden for at underlægge kontrakten en given medlemsstats lovgivning ved hjælp af en klausul i kontrakten i denne retning, navnlig for at sikre retssikkerheden med hensyn til den lovgivning, der finder anvendelse på parternes rettigheder og pligter, der følger af den pågældende kontrakt. Rom I-forordningens artikel 3, stk. 1, fastsætter denne mulighed, og det samme gør Romkonventionens artikel 3, stk. 1, som var gældende i alle medlemsstaterne ved vedtagelsen af forordning nr. 1346/2000.

46 Eftersom den nævnte mulighed forelå ved vedtagelsen af forordning nr. 1346/2000, og hverken denne forordnings artikel 13 eller andre af dens bestemmelser indeholder begrænsninger i denne forbindelse, skal det følgelig lægges til grund, at nævnte artikel 13 finder anvendelse selv i det tilfælde, hvor parterne har underlagt denne kontrakt lovgivningen i en anden medlemsstat, der er forskellig fra den medlemsstat, hvor begge disse parter har hjemsted.

47 Det skal desuden bemærkes, at det af 23. betragtning til forordning nr. 1346/2000 fremgår, at denne forordning »for de sagsområder, den dækker, [bør] fastlægge ensartede lovvalgsregler, som på deres anvendelsesområde træder i stedet for de nationale internationalprivatretlige regler«.

48 Som det er anført i nærværende doms præmis 29, har Domstolen fastslået, at artikel 4 og 13 i forordning nr. 1346/2000 udgør en lex specialis i forhold til Rom I-forordningen og skal fortolkes i lyset af de formål, der forfølges med forordning nr. 1346/2000 (dom af 16.4.2015, Lutz, C-557/13, EU:C:2015:227, præmis 46).

49 Det skal følgelig lægges til grund, at Rom I-forordningens artikel 3, stk. 3, ikke regulerer spørgsmålet om, hvorvidt der, når alle de andre elementer i en situation, bortset fra parternes vedtagelse af den anvendelige lov, er lokaliseret i en anden medlemsstat end den, hvis lov er vedtaget, skal tages hensyn til parternes vedtagelse med henblik på anvendelsen af artikel 13 i forordning nr. 1346/2000. Dette spørgsmål skal nemlig alene efterprøves i henhold til bestemmelserne i forordning nr. 1346/2000, og navnlig henset til de formål, som denne sidstnævnte forordning forfølger.

50 I denne henseende skal det fastslås, at forordning nr. 1346/2000 ikke indeholder en undtagelsesbestemmelse, der kan sammenlignes med Rom I-forordningens artikel 3, stk. 3. Da der ikke findes nogen elementer, der i forordning nr. 1346/2000 trækker i den modsatte retning, skal det følgelig lægges til grund, at denne forordnings artikel 13 med føje kan påberåbes, selv når parterne i en

kontrakt, der har deres hjemsted i én og samme medlemsstat, og på hvis område alle de andre relevante elementer i situationen ligeledes er lokaliseret, for denne kontrakt som anvendelig lovgivning har valgt en anden medlemsstats lovgivning.

51 Det skal imidlertid i denne sammenhæng bemærkes, at borgerne ifølge Domstolens faste praksis ikke kan påberåbe sig EU-retten med svig eller misbrug for øje.

52 Det følger i denne sammenhæng af fast retspraksis, at konstatering af et misbrug kræver, at både en objektiv og en subjektiv betingelse er opfyldt. Med hensyn til den objektive betingelse skal det dels fremgå af et sammenfald af objektive omstændigheder, at det formål, som EU-bestemmelserne forfølger, ikke er opnået, selv om betingelserne i disse EU-retlige bestemmelser formelt er overholdt. En sådan konstatering kræver desuden et subjektivt element i den forstand, at det skal fremgå af en samlet række objektive omstændigheder, at hovedformålet med de omhandlede transaktioner er opnåelsen af en uberettiget fordel. Forbuddet mod misbrug mister nemlig sin relevans, når der kan være en anden begrundelse for de omhandlede transaktioner end blot at opnå en fordel (dom af 28.7.2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, præmis 38-40 og den deri nævnte retspraksis).

53 Domstolen har endvidere udtalt, at der med henblik på at fastslå, om dette andet element, der vedrører den pågældendes intentioner, foreligger, bl.a. kan tages hensyn til de pågældende handlingers kunstige karakter. Det påhviler den forelæggende ret at efterprøve, om betingelserne for misbrug i overensstemmelse med de nationale bevisregler er opfyldt i tvisten i hovedsagen, forudsat at der ikke sker en krænkelse af EU-rettens effektive virkning (dom af 28.7.2016, Kratzer, C-423/15, EU:C:2016:604, præmis 41 og 42 og den deri nævnte retspraksis).

54 For så vidt angår anvendelsen af artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 i en situation som den i hovedsagen omhandlede kan denne anvendelse derfor kun fraviges, hvis det objektivt set fremstår således, at det formål, der forfølges hermed – som i denne sammenhæng består i at sikre parternes berettigede forventning om, at en given lovgivning finder anvendelse – ikke er blevet nået, og at kontrakten på en kunstig måde er blevet underlagt en given medlemsstats lovgivning, dvs. med det væsentlige formål faktisk ikke at undergive denne kontrakt den valgte medlemsstats lovgivning, men med det formål at påberåbe sig denne medlemsstats lovgivning for at unddrage kontrakten, eller handlinger til gennemførelse af denne, anvendelsen af lex fori concursus.

55 Det bemærkes, således som Kommissionen har anført, at det forhold alene, at parterne har gjort brug af muligheden for i en situation som den i hovedsagen omhandlede at vedtage en lov, der gælder for en anden medlemsstat end den, hvori de har hjemsted, under alle omstændigheder ikke skaber nogen formodning om en vilje til at omgå de insolvensretlige bestemmelser, som er udtryk for svig eller misbrug.

56 Henset til ovenstående betragtninger skal det tredje til det femte spørgsmål besvares således, at artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 kan med føje påberåbes, når parterne i en kontrakt, der har deres hjemsted i én og samme medlemsstat, på hvis område alle de andre relevante elementer i den pågældende situation ligeledes er lokaliseret, for denne kontrakt har valgt en anden medlemsstats lovgivning som anvendelig lovgivning, på den betingelse, at disse parter ikke har valgt denne lov på en måde, der er udtryk for svig eller misbrug, hvilket det påhviler den forelæggende ret at efterprøve.

Sagsomkostninger

57 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Femte Afdeling) for ret:

1) **Artikel 13 i Rådets forordning (EF) nr. 1346/2000 af 29. maj 2000 om insolvensbehandling skal fortolkes således, at spørgsmålet om, i hvilken form og inden for hvilken frist den, der nyder godt af en handling, som er til skade for alle kreditorerne, skal rejse en indsigelse i medfør af denne artikel for at modsætte sig en sag med henblik på omstødelse af denne handling efter lex fori concursus, og spørgsmålet om, hvorvidt denne artikel også kan anvendes ex officio af den kompetente ret, i givet fald efter udløbet af den frist, der er fastsat for den berørte part, henhører under den processuelle lovgivning for den medlemsstat, på hvis område sagen verserer. Denne lovgivning må imidlertid ikke være mindre gunstig end den, som regulerer tilsvarende situationer, der er underlagt den nationale lovgivning (ækvivalensprincippet), og den må i praksis ikke umuliggøre eller uforholdsmæssigt vanskeliggøre udøvelsen af rettigheder, der er tillagt ved EU-retten (effektivitetsprincippet), hvilket det påhviler den forelæggende ret at efterprøve.**

2) **Artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 skal fortolkes således, at den part, som har bevisbyrden, når lex causae gør det muligt at anfægte en angiveligt skadelig handling, skal godtgøre, at de betingelser, der kræves for, at et søgsmål anlagt til prøvelse af denne handling kan tages til følge, og som afviger fra dem, der er fastsat ved lex fori concursus, konkret ikke er opfyldt.**

3) **Artikel 13 i forordning nr. 1346/2000 kan med føje påberåbes, når parterne i en kontrakt, der har deres hjemsted i én og samme medlemsstat, på hvis område alle de andre relevante elementer i den pågældende situation ligeledes er lokaliseret, for denne kontrakt har valgt en anden medlemsstats lovgivning som anvendelig lovgivning, på den betingelse, at disse parter ikke har valgt denne lov på en måde, der er udtryk for svig eller misbrug, hvilket det påhviler den forelæggende ret at efterprøve.**

Underskrifter